

Meillä suomalaisilla on taipumusta kuvitella selviytyvämmemme talouden ahdingoista kuin koira veräjältä. Olimme toiveikkaita 1970-luvun öljykriisin puhjetessa, 1990-laman kynnyksellä ja jälleen kerran vuosi sitten. Niin poliittiset päättäjät kuin monet yritysjohtajatkin haluavat uskoa hyvien aikojen aina vain jatkuvan. Myös ekonomistit ovat kulloinkin vallitsevan tilanteen vankeja, käännteitä ei osata ennakoida.

Koiran suhde veräjään riippuu siitä, onko kriisi kotitekoinen vai globaali. Suomen suuri lama 1990-luvulla oli paljolti kotitekoinen, omilla valinnoillamme oli paljon merkitystä. Kriisin lauettua oli kuitenkin jo kovin myöhäistä, silloin olimme maallanneet itsemme nurkkaan. Ollisimme voineet selviytyä pienemmin vaurioin, jos hyvissä ajoin ja hyvässä järjestyksessä olisimme vapauttaneet raha- ja valuuttamarkkinat sekä tiukentaneet finanssipolitiikkaa. Suomen eduskunta, jossa pankkipuolue oli suurin puolue, esti kuitenkin pankkien vakavaraisuusvaatimusten tiukentamisen ja talletuskilpailun vapauttamisen sekä verotuksen järkiperäistämisen. Hallitus ei uskaltanut tiukentaa finanssipolitiikkaa riittävästi, koska se pelkäsi menettävänsä äänestäjiä. Poliittisesti on yleensä liian aikaista tehdä tarvittavia toimenpiteitä, kunnes taloudellisesti on jo liian myöhäistä. Markan arvoa puolustettiin tuhoisassa ja turhaan venytetyssä taistelussa.

Nykyinen kriisi on luonteeltaan globaali. Sen kanssa on moraalisesti helpompi elää, emme joudu syyttämään siitä itseämme. Toisaalta mahdollisuudet livahtaa sen seurauksilta ovat vieläkin vähäisemmät. Päinvas-

Kolumni

Sixten Korkman
Toimitusjohtaja
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
sixten.korkman@etla.fi

Sixten Korkman toimi Työväen taloudellisen tutkimuslaitoksen tutkijana vuosina 1980–83.

Koira ja veräjä

toin se iskee erityisen kovaa globalisaatiosta eniten hyötyneisiin maihin, joiden joukkoon Suomikin kuuluu. Kriisin myötä investoinnit ovat maailmalla romahdaneet, ja investointitavaroiden osuus viennissämme on iso. Suomen talous on heikoilla ja työttömyys nousussa vielä sen jälkeen, kun muissa maissa elpyminen on jo alkanut.

Näillä näkymin maailmantalous välttää pahimman, 1930-luvun kaltaisen katastrofin toistumisen. Siitä on kiittäminen ennen kaikkea rahapolitiikkaa. Yhdysvaltojen Fed, EKP ja muut keskuspankit ovat laskeneet ohjauskorkonsa nollassa tasolle ja paisuttaneet taseitaan likviditeetin lisäämiseksi. Lisäksi voi kiittää presidentti Obaman isoa elvytyspakettia, kuten myös Kiinan ja EU-maiden ekspansiivista finanssipolitiikkaa. Jos nousu alkaa to tänä vuonna, kriisi olisi vain muistutus siitä, että kehittyneet finanssimarkkinat kaipaavat kattavaa

säätelyä ja tiiviimpää kansainvälistä yhteistyötä.

Osakemarkkinoiden odottama elpyminen saattaa kuitenkin hälvetä ja edessä voi olla pettymysten syksy. Yksityisen sektorin velkaantuneisuus on edelleen korkea ja pankkien luottotappiot ovat lisääntymässä, kasvun käynnistymisen edellytykset ovat heikot. Rahapolitiikka ei enää voi keventää sovinnaisin keinoin, kun nollakorkorajoite puree ja valmius finanssipolitiikan lisäelvytyksiin on huikeiden rahoitusaliäämien takia heikko. Ongelmien kärjistymisen ja itseään ruokkivan pessimismin uusi voimistuminen johtaisi protektionististen keinojen korostumiseen entisestään talouspolitiikassa. Itä-Eurooppa ajautuisi rahoitukseen umpikujaan. Kehityksen kääntymisen kriisin syvenemisen pikemmin kuin hälvenemisen suuntaan johtaisi Euroopassa poliittisten ristiriitojen vaikeutumiseen.

Kävi niin tai näin, tämän kriisin päätyttyä Suomi ei pääse hyötymään sellaisesta pitkästä ja voimakkaasta talouskasvusta jaksosta kuin edellisen laman jälkeen. Talouteemme peruspilarit – metsä, metalli ja elektroniikka – ovat heikentyneet. Väestömme ikärakenne muuttuu lähimmän vuosikymmenen aikana ainutlaatuisen nopeasti epäedulliseen suuntaan, minkä takia talouskasvu hidastuu samalla kun julkisen talouden alijäämäpaineet lisääntyvät.

On tehtävä päätöksiä työurien pidentämiseksi ja eläkeiän nostamiseksi sekä julkisen palvelutuotannon tehostamiseksi. Lisäksi on kiristettävä verotusta. Hyvinvointivaltio palvelee meitä hyvin, mutta sen rahoitus käy vaikeaksi ja sen puolustaminen vaatii kovia päätöksiä. Seuraavan hallituksen ohjelma tulee julkisen menotalouden osalta olemaan sellainen, että ”uusliberaaliksi” leimatun Lipposen hallituksen budjetit muistetaan runsauden sarvina. ■